

Úvod	9
------------	---

1. SOCIÁLNÍ PRÁCE PRO PRACOVNÍKY VE VĚZEŇSTVÍ A POLICISTY

(Daniel Prouza)

1.1 Principy a cíle sociální práce pracovníků ve vězeňství a policistů	11
1.1.1 Sociální práce – pojem, metody a cíle	11
1.1.2 Postup při plánování práce s klientem	12
1.1.3 Způsoby komunikace s klientem	12
1.1.4 Sociální poradenství, formy pomoci a poradenství	14
1.1.5 Vymezení sociální práce s klientem	15
1.1.7 Shrnutí	16
1.2 Psychologie osobnosti a sociální psychologie (osobnostně sociální výcvik pracovníků ve vězeňství a policistů)	16
1.2.1 Psychologie osobnosti, její předmět, význam a zařazení	16
1.2.2 Pojem osobnosti, její znaky a struktura	17
1.2.3 Činitelé a procesy ovlivňující vývoj a utváření osobnosti	17
1.2.4 Utváření osobnosti v náročných životních situacích	18
1.2.5 Psychopatologie osobnosti	18
1.2.6 Cíle zkoumání psychologie osobnosti	20
1.2.7 Sociální psychologie a její metody, sociální kognice	20
1.3 Strategie vyjednávání a zvládnutí stavu agresivity	21
1.3.1 Vyjednávání, faktory vyjednávání a osobnost vyjednavače	21
1.3.2 Rozvoj vlastních vyjednávacích schopností	22
1.3.3 Příprava strategie vyjednávání	22
1.3.4 Strategie vyjednávání	22
1.3.5 Principiální jednání a jednání v případě nesouhlasu	23
1.3.6 Příprava na řešení reálných situací	25
1.4 Krizová intervence	25
1.4.1 Pojem krizové intervence	25
1.4.2 Pojem a definice krize	26
1.4.3 Příčiny vzniku krize	26
1.4.4 Fáze a typologie krizí, jejich základní charakteristiky	26
1.4.5 Formy krizové intervence	27
1.4.6 Principy krizové intervence	28
1.4.7 Cíle krizové intervence	28
1.5 Legislativní rámec sociální práce pro pracovníky ve vězeňství a policisty	28
1.5.1 Zákonné a podzákonné právní normy	32
1.5.2 Mezinárodní smlouvy a dokumenty	32
1.5.3 Katalog základních lidských práv a svobod	32
1.5.4 Práva a povinnosti pracovníků ve vězeňství	33
1.5.5 Práva a povinnosti vězňů	34
1.5.6 Práva a povinnosti policistů	34
1.5.7 Práva a povinnosti osob přicházejících do styku s policisty	35
1.5.8 Shrnutí	36
1.6 Etický kodex pracovníka ve vězeňství a policisty	36
1.6.1 Etika – pojem a vymezení	36
1.6.2 Deontologie a její aspekty ve vězeňství a u policejních složek	37
1.6.3 Význam důvěry veřejnosti pro činnost policie a ve vězeňství	38
1.6.4 Důvody pro přijetí etického kodexu pro pracovníky ve vězeňství a policisty	38

1.6.5	Kodex profesionální etiky pracovníka ve vězeňství	39
1.6.6	Kodex profesionální etiky policisty	39
1.7	Kvalita života pracovníka ve vězeňství a policisty se zaměřením na způsob trávení volného času.....	40
1.7.1	Pojem a funkce volného času	40
1.7.2	Aspekty volného času	41
1.7.3	Faktory ovlivňující náplň volného času	41
1.7.4	Volný čas jako hodnota	42
1.7.5	Volnočasové aktivity.....	42
1.7.6	Nejvhodnější způsob trávení volného času u pracovníků se specifickou pracovní zátěží (pracovníci ve vězeňství a policisté)	43

2. AKTUÁLNÍ OTÁZKY V SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANĚ DĚTÍ

(Eva Novotná, Johana Mertová)

2.1	Sociálně-právní ochrana dětí.....	45
2.1.1	Základní právní předpisy v oblasti sociálně-právní ochrany dětí	45
2.1.2	Základní zásady sociálně-právní ochrany dětí	46
2.1.3	Vykonavatelé sociálně-právní ochrany dětí	46
2.2	Opatření sociálně-právní ochrany dětí	46
2.2.1	Práva a povinnosti obecních úřadů dle zákona – preventivní a poradenská činnost	46
2.2.2	Výchovná opatření	47
2.3	Poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami	47
2.3.1	Výkon sociálně-právní ochrany pověřenými osobami.....	47
2.3.2	Vydávání pověření	48
2.3.3	Zařízení sociálně-právní ochrany dětí	48
2.4	Předběžná opatření – soudní systém	49
2.5	Systém institucionální péče o ohrožené děti	49
2.5.1	Ústavní výchova – organizace, legislativa	49
2.5.2	Standards péče o děti v ústavních zařízeních	50
2.6	Zařízení pro výkon ústavní výchovy	50
2.6.1	Kojenecké ústavy a dětské domovy	50
2.6.2	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	51
2.7	Sledování výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy	51
2.7.1	Návštěvy dětí v ústavním zařízení	51
2.7.2	Návštěvy rodičů dětí umístěných v ústavním zařízení	52
2.8	Občanskoprávní aspekty mezinárodních únosů	52
2.8.1	Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí - Haagská úmluva	52
2.9	Náhradní rodinná péče	53
2.9.1	Formy náhradní rodinné péče.....	53
2.9.1.1	Osvojení	53
2.9.1.2	Osvojení dětí do ciziny a z ciziny, tj. mezinárodní osvojení	54
2.9.1.3	Pěstounská péče	54
2.9.1.4	Pěstounská péče na přechodnou dobu	55
2.9.2	Jiné formy NRP	55
2.9.2.1	Svěření do péče jiného občana než rodiče	55
2.9.2.2	Poručenství	55
2.10	Dítě vhodné do NRP	56
2.10.1	Právně volné dítě	56
2.10.2	Psychická deprivace	57
2.10.3	Postup obecního úřadu obce s rozšířenou působností	57
2.10.4	Vedení evidence dětí vhodných do NRP	57
2.11	Žadatel o náhradní rodinnou péči.....	58

2.11.1	Postup obecního úřadu obce s rozšířenou působností.....	58
2.12	Evidence žadatelů o náhradní rodinnou péči	58
2.12.1	Odborné posouzení žadatele o NRP	58
2.12.2	Příprava žadatele o NRP	59
2.12.3	Vedení evidence žadatelů o NRP	59
2.13	Zprostředkování náhradní rodinné péče	59
2.13.1	Orgány podílející se na zprostředkování NRP	59
2.13.2	Vlastní zprostředkování NRP	60
2.13.3	Poradní sbor	60
2.13.4	Návštěva v dětském domově	61
2.13.5	Práce s rodinami po zprostředkování NRP	61
2.14	Hmotné zajištění náhradních rodin	61
2.15	Sdělování pravdy o osvojení	62

3. SOCIÁLNÍ PRÁCE S UPRCHLÍKY, IMIGRANTY A JEJICH DĚTMI

(Jitka Dvořáková)

3.1	Základní terminologie a její problematika	64
3.2	Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi	
3.3	Obecné metody.....	65
3.3.1	Interkulturní komunikace	65
3.3.2	Aktivní boj s diskriminací	66
3.4	Speciální metody	67
3.4.1	Individuální rozhovor	67
3.4.2	Rozšíření individuálního rozhovoru („zpátky ke kořenům uprchlíka či imigranta“)	67
3.4.3	Networking (vytváření sítě kontaktů)	67
3.4.4	Empowerment („posílení klienta v integraci“)	67
3.4.5	Sociální práce s klientem trpícím post-traumatickou stresovou poruchou (PTSD)	68
3.4.6	Problematika depistáže („outreaching work“)	68
3.4.7	Práce s dobrovolníky	68

4. PROBACE A MEDIACE V SOCIÁLNÍ PRÁCI (Kateřina Hyková)

4.1	Význam restorativní justice.....	74
4.1.1	Přístupy trestní politiky	74
4.1.2	Principy restorativní justice.....	75
4.1.3	Pojem probace	75
4.1.4	Vývoj konceptu probace v Evropě.....	76
4.1.5	Pojem mediace	76
4.1.6	Vývoj konceptu mediace.....	76
4.1.7	Pojem mediace v trestním řízení	77
4.2	Nové instituty trestní justice v ČR a vznik PMS ČR	78
4.2.1	Nové instituty v trestním zákoně a trestním řádu.....	78
4.2.2	Vznik Probační a mediační služby ČR.....	78
4.2.3	Struktura Probační a mediační služby	79
4.4	Činnost Probační a mediační služby ČR	80
4.4.1	Vymezení zákonem č. 257/2000 Sb.....	80
4.4.2	Pojem probační úředník	80
4.5	Činnost Probační a mediační služby ČR před rozhodnutím státního zástupce, popř. soudu	81
4.6	Činnost PMS v rámci vykonávacího řízení.....	82
4.7	Nový zákon o soudnictví ve věcech mládeže	82
4.7.1	Výchovná opatření	82
4.7.2	Jednotlivá výchovná opatření.....	83

4.7.3	Ochranná opatření.....	84
4.7.4	Trestní opatření	85
4.7.5	Zprávy pro orgány činné v trestním řízení	85
4.8	Mediace	86
4.8.1	Pojem mediace v trestním řízení	86
4.8.2	Fáze mediace	86
4.8.3	Nástroje mediace	88

5. SOCIÁLNÍ PRÁCE SE SENIORY *(Lenka Motlová)*

5.1	Sociální práce se seniory	91
5.1.1	Sociální práce se seniory ve zdravotnických zařízeních	91
5.1.2	Sociální práce se seniory v domácím prostředí	92
5.1.3	Sociální práce se seniory v domovech pro seniory	93
5.1.4	Sociální práce se seniory v komunitě	93
5.2	Aktivita ve stáří a programování aktivit	94
5.2.1	Aktivita ve stáří	94
5.2.2	Aktivizace	95
5.2.3	Programování aktivit	95
5.2.4	Animace	95
5.2.5	Rozdělení činností ve stáří	96
5.3	Trénování paměti u seniorů	97
5.3.1	Mozkový trénink	97
5.3.2	Principy trénování paměti	97
5.3.3	Pravidla a cíle trénování paměti	98
5.3.4	Obecné schéma kurzu tréninku paměti	98
5.3.5	Paměťové postupy	98
5.4	Reminiscenční terapie	99
5.4.1	Pojem reminiscenční terapie	99
5.4.2	Pomůcky a techniky reminiscenční terapie	99
5.4.3	Přínos reminiscenční terapie	100
5.5	Zásady efektivní komunikace se seniory trpícími syndromem demence a možnosti využití metody videotrénink interakcí	100
5.5.1	Zásady efektivní komunikace se seniory trpícími syndromem demence	100
5.5.2	Videotrénink interakcí	101
5.5.3	Videotrénink interakcí v péči o seniory	101
5.5.4	Cíle a zaměření VTI v oblasti péče o seniory	101
5.6	Úrazy a otravy ve stáří a možnosti jejich prevence	102
5.6.1	Úrazy a pády ve stáří	102
5.6.2	Příčiny úrazů ve stáří	102
5.6.3	Prevence úrazů ve stáří	103
5.6.4	Bezpečný domov pro osoby vyššího věku	103
5.6.5	Dopravní nehody	103
5.6.6	Popáleniny a poleptání	104
5.7	Zanedbávání, týrání a špatné zacházení se seniory	104
5.7.1	Zanedbávání a týrání seniorů	104
5.7.2	Špatné zacházení se seniory	105
5.7.3	Vymezení pojmu zanedbávání a týrání seniorů	105
5.7.4	Klinické příznaky nevhodného zacházení, týrání a zanedbávání seniorů	105
5.7.5	Nevhodné zacházení se seniory v ústavní péči	106

6. SUPERVIZE V SOCIÁLNÍ PRÁCI (*Adéla Michková, Adéla Mojžíšová*)

6.1.	Co to je supervize.....	108
6.2	Supervize – propojování kontextů	109
6.3	Jak supervize probíhá.....	109
6.3.1	Supervize případová.....	109
6.3.2	Supervize přímá a nepřímá.....	110
6.3.3	Supervize individuální a skupinová	110
6.3.4	Supervize interní a externí	111
6.3.5	Další možné formy supervize.....	111
6.4	Co od supervize očekávat.....	112
6.4.1	Funkce podpůrná.....	112
6.4.2	Funkce vzdělávací.....	113
6.4.3	Funkce řídicí.....	113
6.5	Jak dojednat supervizi	113
6.6	Vytváření podmínek pro supervizi.....	114
6.6.1	Předchozí zkušenost se supervizi	114
6.6.2	Když v organizaci supervize dosud nebyla.....	115
6.7	Supervizor a supervidovaný.....	115
6.7.1	Jak se připravit na supervizní setkání.....	116
6.8.	Ještě jednou ke stanovení cíle supervize	116

7. ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ ASPEKTY LIDSKÝCH PRÁV (*Petra Vojtová*)

7.1	Kvalita života	118
7.1.1	Kvalita života z hlediska zdraví	118
7.1.2	Realizace lidských práv jako součást zdravé kvality života	119
7.1.3	Příklad dimenze svobody slova.....	120
7.1.4	Příklad dimenze osobní svobody a odpovědnosti	120
7.2	Sebezpoznaní a přístup k sobě samému.....	121
7.3	Přístup člověka ke společnosti	121
7.4	Přístup člověka k přírodě	121

8. SOCIÁLNÍ PRÁCE S HANDICAPOVANÝMI

(*Bohdana Břízová, Alena Bockschneiderová*)

8.1	Principy a cíle sociální práce s handicapovanými jedinci.....	123
8.2	Východiska sociální práce s handicapovanými jedinci, role sociálního pracovníka v oblasti práce s handicapovanými jedinci	125
8.2.1	Od izolace k socializaci.....	125
8.2.2	Nezávislý život.....	125
8.2.3	Život a bariéry	125
8.2.4	Svépomoc.....	126
8.2.5	Seberealizace.....	126
8.2.6	Role sociálního pracovníka při práci s jedinci se zdravotním postižením	127
8.3	Sociální práce jako nástroj proti sociálnímu vyloučení	127
8.4	Sociální rehabilitace v rámci ucelené rehabilitace se zaměřením na handicapované jedince.....	128
8.5.	Přehled poskytovaných služeb pro handicapované jedince	129
8.6	Legislativní rámec sociální práce s handicapovanými jedinci	132
8.6.1	Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách	133
8.6.2	Listina základních práv a svobod.....	133
8.6.3	Národní plán pomoci zdravotně postiženým občanům.....	133
8.6.4	Standardní pravidla pro vyrovnání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.....	134
8.6.5	Zákon o sociálním zabezpečení – č. 100/1988 Sb.	134

8.6.6	Zákon o státní sociální podpoře – č. 117/1995 Sb.	135
8.6.7	Standardy kvality sociálních služeb	135
8.6.8	Etický kodex sociálních pracovníků České republiky	135
8.7	Zvláštnosti v komunikaci s jedinci s různým typem handicapu	136
8.7.1	Komunikace s nevidomým.....	136
8.7.2	Komunikace s neslyšícím.....	136
8.7.3	Komunikace s vozíčkářem	137
Seznam autorů		139